

Someympäristö ja yhteiskunnallinen vakaus poikkeusolosuhteissa

MATINEn tutkimusseminaari, 19.11.2024

Erikoistutkija Hanna Mäkinen

Pan-Eurooppa Instituutti

Turun yliopiston kauppakorkeakoulu

UNIVERSITY
OF TURKU

Hankkeen perustiedot

Hankkeen nimi: Someympäristö ja yhteiskunnallinen vakaus poikkeusolosuhteissa

Toteuttajat: Turun yliopisto / Pan-Eurooppa Instituutti (vastuullinen organisaatio)

Oulun yliopisto / Center for Ubiquitous Computing

Myönnetty MATINE-rahoitus: 158 880 €

Hankkeen kesto: 1.2.2023-31.12.2024

Tutkimuskohde ja aineisto

- Tutkimuskohteena **venäläinen sodanvastainen aktivismi Telegram-viestipalvelussa** hyökkäyssodan alun jälkeen
 - Tarkasteltu mm. viestinnän teemoja ja tavoitteita, kohdeyleisöjä, toimintamuotoja ja yleisesti somen merkitystä aktivismille
- Tutkimusaineisto: venäjänkieliset, sodanvastaiset ja hallintokriittiset Telegram-kanavat ja -keskusteluryhmät
 - Kolme 2 kk:n tarkastelujaksoa: sodan alku, syksy 2022, kesä 2023
- Lisäksi tavoitteena kartoittaa somen hyödynnettävyyttä Suomen turvallisuusympäristön kehityksen seurannassa

Sodanvastaisten Telegram-kanavien ja -ryhmien viestinnästä

- Telegramia pidetään lähtökohtaisesti turvattomana
- Hyödynnetään kuitenkin **1) tiedonvälitykseen ja keskusteluun sekä 2) toiminnan koordinointiin ja siihen kannustamiseen**
- Puheenaiheet heijastelivat ympäristön tapahtumia, hallinnon toimia ja sodan kulkua
 - Hyökkäyssodan alkuvaiheessa tiedonvälitys ja vastarinnan organisointi
 - Myöhemmin painopiste liikekannallepanon vastustamisessa
 - Sodan jatkuessa yhä enemmän huomiota Venäjän sisäiseen kehitykseen, vastarinnan seurauksiin ja sodan tuloon osaksi venäläisten arkitodellisuutta

Telegramin hyödyntäminen tiedonvälitykseen ja keskusteluun

- ”Totuudenmukaisen” tiedon ja tilannetulkintojen välittäminen
 - Sodan todellisen luonteen paljastaminen
 - Haittojen konkretisointi
- Sodanvastaisuuden näkyväksi tekeminen
- Kannattajien tavoittaminen ja vahvempi sitouttaminen
- Sotaa vastustavien joukon laajentaminen
 - ”Totuuden kertominen” ja ”tietämättömien valistaminen”

Telegramin hyödyntäminen toiminnan koordinointiin ja siihen kannustamiseen

- Toiminnan rajojen määrittely
- Osallistumiskynnyksen madaltaminen
 - Valmiit toimintaideat, ”jokaiselle jotakin”
 - Seurausten ennakointi ja hallinta
- Ylhäältä ohjaamisen sijaan kannustaminen omaaloitteisuuteen, horisontaalisuus
- Epäsuora aktivointi kuvaamalla sodanvastaisen rintaman laajuutta ja vaikuttavuutta

Johtopäätökset

- Telegramin hyödyntäminen suhteessa ympäristön muutoksiin ja turvallisuusriskeihin
 - Mahdollisuudet (avoimuus, näkyvyys) vs. riskit (aktivistien turvallisuus)
- Riskit konkreettisia, hyödyt abstrakteja/etäisiä yksilön kannalta
 - Sodan vaikutusten ja muutoksen tarpeen konkretisointi
 - Toimintaedellytysten parantaminen ja osallistumisen negatiivisten seurausten minimointi
- Vastarinnan jatkuvuus huomioimalla turvallisuusnäkökulmia ja horisontaalisuudella
- Vaikuttavuuden pohdinta
 - Tärkeää tehdä edes jotain vs. pienimuotoisten tekojen todellinen merkittävyys
- Venäjällä aktivistien saatavilla olevat resurssit ja mahdolliset toimintamuodot rajallisia
 - Somen rooli tärkeä tiedonvälityksessä, kannattajien sitouttamisessa ja kannustamisessa toimintaan
 - Kannatuksen laajentamisessa keskeistä verkon ulkopuolinen toiminta, kuten vastarinnan näkyväksi tekeminen ja lähiverkostoihin vaikuttaminen

Tulosten hyödynnettävyys

- Huomioita someaineistojen tutkimuksesta
 - Havaintojen yleistettävyys
 - Anonymiteetti mahdollistaa keskustelun mutta luo haasteita tutkimukselle
 - Julkiset vs. yksityiset keskustelut
 - Oikeudelliset ja tutkimuseettiset kysymykset
- Nykytilanteessa somesta arvokasta tietoa mm. Venäjän sisäisistä tapahtumista, yhteiskunnallisista liikkeistä ja mielipideympäristöstä
- Somen hyödyntäminen Venäjän sisäisen kehityksen seurantaan ja muutoksen ennakointiin
 - Hallitsevien teemojen ja trendien tunnistaminen
 - Heikkojen signaalien havainnointi
 - Ennakointi ja varautuminen

Lue lisää:

- Kuikka, S. & Mäkinen, H. (2024). Telegramin hyödyntäminen sodanvastaisuuden mobilisoinnissa Venäjällä. *Idäntutkimus*, 31:2. <https://doi.org/10.33345/idantutkimus.142766>
- Mäkinen, H., Kuikka, S. & Balasubramanian, P. (2024). Someympäristö ja yhteiskunnallinen vakaus poikkeusolosuhteissa. *Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan julkaisuja*, 2024:8. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-265-3>

**UNIVERSITY
OF TURKU**

Kiitos!